DIMENSIUNI TEORETICO-PRACTICE DE REALIZARE A CONTROLULUI ULTERIOR

Octavian CIOBANU,
magistru în drept (USM)

Controlul ulterior este o formă specifică de control vamal, deoarece are ca efect eliberarea imediată a mărfurilor, acordând posibilitate declarantului de a dispune de bunuri imediat la sosirea lor pe teritoriul vamal. Serviciul vamal întreprinde măsuri pentru a se alătura la cele mai bune practici ale Uniunii Europene şi, în acelaşi timp, pentru a reduce timpul de procesare a operaţiunilor vamale la punctele de trecere a frontierei vamale şi la birourile şi posturile vamale interne, iar controlul ulterior este unul din modurile în care se poate realiza acest lucru.

În Republica Moldova, controlul ulterior este realizat prin audit postvămuire sau reverificarea declaraţiilor vamale şi se efectuează de organul vamal prin Direcţia control ulterior din cadrul Aparatului central al Serviciului vamal şi prin secţiile Control ulterior din cadrul birourilor vamale, precum şi la necesitate, în comun cu alte subdiviziuni sau organe de control.

Cuvinte-cheie: control ulterior; declaraţie vamală; audit vamal; preferinţe tarifare; operaţiuni vamale; control general; control parţial; control repetat.

***

Subsequent control is a specific form of customs control, because it has the effect of immediate release of goods, giving the possibility to the person who declares goods to dispose of the goods immediately on their arrival to the customs territory. Customs Service takes measures to use best practices of the European Union and at the same time to reduce the processing time of customs operations at border crossings and customs offices and internal customs posts and subsequent control is one of the ways through which this can be achieved.

In Republic of Moldova subsequent control is achieved by after clearance audit or review of customs declarations and carried out by the Customs Directorate subsequent control at the central office of the Customs and Control sections later in the customs offices and when necessary jointly with other subdivisions or control bodies.

Keywords: subsequent control; customs declaration; customs audit; preferences; customs operations; general control; partial control; control repeatedly.

Controlul ulterior este privit ca una din cele mai eficiente forme de control vamal, deoarece poate acoperi toate regimurile vamale, mai ales acele cu caracter suspensiv, care sunt destul de dificil de a fi verificate la frontieră, sau regimurile care presupun utilizarea unor preferinţe tarifare. Conceptul dat presupune două forme distincte de control în cadrul activităţii postvămuire, şi anume: „auditul postvămuire" şi „reverificarea declaraţiilor vamale". Controlul ulterior reprezintă o metodă de control vamal care este utilizată de către toate ţările membre ale Organizaţiei Mondiale a Vămilor, inclusiv în Uniunea Europeană. În unele state din Uniunea Europeană, acest control se aplică de peste 60 de ani.

Aplicarea controlului ulterior face parte din strategia de gestionare a analizei riscurilor. Managementul riscurilor este cheia unei reconcilieri (armonizări) globale a cerinţelor (nevoilor) în materie de asigurare a respectării aplicării legislaţiei, a securităţii şi facilitării [5, p.288].

Controlul ulterior este o formă specifică de control vamal, deoarece are ca efect eliberarea imediată a mărfurilor, acordând posibilitate declarantului de a dispune de bunuri imediat la sosirea lor pe teritoriul vamal. Serviciul vamal întreprinde măsuri pentru a se alătura la cele mai bune practici ale Uniunii Europene şi, în acelaşi timp, pentru a reduce timpul de procesare a operaţiunilor vamale la punctele de trecere a frontierei vamale şi la birourile şi posturile vamale interne, iar controlul ulterior este unul din modurile în care se poate de realizat acest lucru.

În acest sens, a fost adoptat planul de integritate în domeniul de control ulterior [3]. Acest plan este unul complex şi se referă la îmbunătăţirea cadrului legislativ şi normativ în domeniul vamal, eficientizarea sistemului organizatorico-juridic şi de control intern, consolidarea relaţiilor instituţiei cu publicul şi promovarea proiectelor de integritate profesională realizate în comun cu cetăţenii.

Totodată, Codul vamal al Uniunii indică că „în scopul controalelor vamale, autorităţile vamale pot verifica corectitudinea şi caracterul complet al informaţiilor furnizate într-o declaraţie vamală, o declaraţie de depozitare temporară, o declaraţie sumară de intrare, o declaraţie sumară de ieşire, o declaraţie de reexport sau o notificare de reexport, precum şi existenţa, autenticitatea, corectitudinea şi valabilitatea documentelor justificative şi pot examina contabilitatea declarantului şi alte evidenţe referitoare la operaţiunile privind mărfurile în cauză sau la alte operaţiuni comerciale anterioare sau ulterioare implicând aceste mărfuri după acordarea liberului de vamă. Aceste autorităţi pot, de asemenea, să examineze aceste mărfuri şi/sau să preleveze eşantioane, dacă este încă posibil să se efectueze o asemenea verificare sau prelevare" [4].

Activitatea de audit postvămuire se organizează şi se desfăşoară în baza unor programe anuale şi trimestriale de activitate, realizate în urma aplicării studiilor de analiză de risc şi aprobate de conducerea Serviciului vamal. Activitatea de analiză a riscurilor utilizează metode informaționale de prelucrare a datelor şi de elaborare a măsurilor de identificare a riscurilor, folosind anumite criterii stabilite de organele vamale sau criterii stabilite la nivel internațional. Pentru a pune în aplicare gestionarea riscurilor, organele vamale pot utiliza sisteme electronice adecvate. În aplicarea tehnicilor de gestionare a riscurilor şi de control, bazate pe audit ulterior vămuirii, autoritatea vamală este capabilă să elibereze marea majoritate a transporturilor (până la 80-90% din totalul importurilor) şi să rețină doar loturile de mărfuri potrivite profilurilor de risc identificate [6, p.380]. Restul mărfurilor sunt eliberate imediat, dar în orice moment pot fi supuse controlului vamal ulterior.

În Republica Moldova, controlul ulterior este realizat prin audit postvămuire sau reverificarea declarațiilor vamale şi se efectuează de organul vamal prin Direcţia control ulterior din cadrul Aparatului central al Serviciului vamal şi prin secţiile Control ulterior din cadrul birourilor vamale, precum şi la necesitate, în comun cu alte subdiviziuni sau organe de control. Aceste forme de control vamal sunt prevăzute de art. 185 alin.(1) lit. e^1) şi f^1) ale Codului vamal al Republicii Moldova, unde se menționează: controlul vamal este efectuat de colaboratorul vamal şi constă în controlul ulterior al declarației vamale şi auditul postvămuire [1].

În doctrina rusă, forma dată a controlului vamal este definită ca auditul vamal, care poate fi efectuat sub două forme: *generală* şi *specială* [7, p.292]. Auditul vamal general se poate efectua în privința declarantului şi persoanelor responsabile de desfăşurarea operațiunilor vamale care nu sunt declaranți. Auditul vamal special poate fi efectuat asupra următoarelor categorii de persoane: declaranții şi alte persoane având competențe în privința mărfurilor, dar care nu au statut de declarant la trecerea mărfurilor; persoanele care desfăşoară activități în domeniul vamal (brokerul vamal, transportatorul vamal, deținătorii de antrepozite vamale şi de depozite provizorii); persoanele care realizează mărfurile introduse în țară cu amănuntul sau angro [8, p.184].

Controlul ulterior se efectuează în următoarele situații:

a) exercitarea controalelor ulterioare prevăzute în cazul solicitării sau utilizării procedurilor simplificate de vămuire la declararea mărfurilor;

b) exercitarea controalelor ulterioare, rezultate în urma activității de analiză de risc, precum şi a altor solicitări şi informații operative;

c) reverificarea declarațiilor vamale pentru care s-a acordat liber de vamă, fără efectuarea controlului vamal documentar sau fizic;

d) reverificarea declarațiilor depuse la biroul vamal, pentru care se prezumă că dispozițiile legale au fost aplicate pe baza unor informații inexacte sau incomplete;

e) orice alte acțiuni necesare îndeplinirii atribuțiilor stabilite prin reglementările vamale sau regulamentul de organizare şi funcționare;

f) alte acțiuni stabilite prin programele de activitate [2].

Activitatea de control ulterior prin audit postvămuire este exercitată de echipa de control, care este formată cel puțin din două persoane cu desemnarea şefului grupului. Componența echipei de control este propusă de şeful subdiviziunii şi aprobată prin ordin de către Directorul general al Serviciului vamal, şeful biroului vamal, după caz, sau de persoanele împuternicite de aceştia. Pentru a efectua un control eficient, membrii echipei trebuie să dispună de cunoştințe aprofundate în următoarele domenii: drept, tehnici şi principii contabile, proceduri şi norme în materie de audit, tehnici de comerț exterior, tehnici şi proceduri vamale, cunoştințe informatice. Auditele postvămuire programate sau inopinate se efectuează în baza unui ordin de control. Înainte de începerea controlului, membrii echipei de control analizează datele şi informațiile existente în bazele de date naționale, respectiv locale, şi le compară cu celelalte informații disponibile referitoare la activitatea persoanei ce urmează a fi controlată.

Efectuarea auditului postvămuire se aduce la cunoştință persoanei auditate cu cel puțin 3 zile lucrătoare înainte de inițierea controlului, cu excepția controlului inopinat. Înştiințarea se realizează prin comunicarea în scris, printr-un aviz de audit postvămuire/reverificare, care va cuprinde în mod obligatoriu datele de identificare a membrilor echipei de control şi a persoanei controlate, temeiul juridic al controlului, data începerii acestuia, perioada ce urmează a fi supusă controlului şi posibilitatea de a solicita suspendarea temporară a efectuării auditului postvămuire. Înştiințarea prealabilă a persoanei stabilite în țară se face cu scopul de a nu-i perturba activitatea curentă şi pentru ca aceasta să fie în măsură de a pune la dispoziția membrilor echipei de audit postvămuire un spațiu de lucru adecvat, registrele şi evidențele financiar-contabile sau înscrisurile, inclusiv cele pe suport informatic, care au legătură directă ori indirectă cu mărfurile şi cu bunurile ce fac obiectul comerțului extern, de a permite accesul la spațiile de depozitare a mărfurilor şi bunurilor, asigurând prezența persoanelor competente, de a pune la dispoziție datele şi informațiile pe care le dețin referitor la acele mărfuri şi bunuri. Comunicarea avizului de

audit postvămuire/reverificare nu este obligatorie în cazul auditelor postvămuire inopinate.

Pot fi evidențiate următoarele forme de control ulterior: *control general* – care reprezintă activitatea de verificare a tuturor operaţiunilor vamale pentru o perioadă determinată; *control parţial*, care reprezintă activitatea de verificare a uneia sau mai multor operaţiuni vamale pentru o perioadă determinată; *control repetat*, care reprezintă activitatea de verificare în cazul în care rezultatele controlului ulterior exercitat anterior sunt neconcludente, incomplete sau nesatisfăcătoare, ori dacă ulterior au fost depistate circumstanţe ce atestă existenţa unor semne de încălcare vamală/fiscală şi prin urmare, se impune un nou control ulterior. Controlul poate fi efectuat atât la sediul, cât şi în încăperile titularului mărfurilor sau ale reprezentantului său, ale oricărei persoane legate direct sau indirect de aceste operaţiuni ori ale oricărei persoane care dispune de documentele respective, şi în funcţie de necesităţi, se poate extinde şi în spaţii de producţie, în depozite şi alte încăperi, cu excepţia celor utilizate exclusiv în calitate de domiciliu şi reşedinţă.

În cazul în care persoana controlată nu dispune de sediu sau de încăpere, ce poate fi utilizată pentru efectuarea auditului postvămuire ori sediul se află la adresa de domiciliu sau în alte cazuri în care nu există condiţii optime de lucru, această activitate se poate desfăşura la sediile autorităţii vamale din care fac parte membrii echipei de control.

Auditul postvămuire se efectuează în orele de lucru ale organului vamal şi ale persoanei juridice sau fizice controlate. Drept principii de desfășurare a controlului ulterior sunt: alegerea unui comportament ferm, dar politicos față de persoanele intervievate, tenacitate pentru a ajunge la concluzii pertinente, instaurarea unui climat de cooperare, clarificarea tuturor neconcordanțelor, formularea unor întrebări clare într-o ordine logică și inițiativă în analiza documentelor.

În caz de necesitate, membrii echipei de control pot extinde controlul la sediul oricăror alte persoane care au legătură directă sau indirectă cu operaţiunile ce fac obiectul schimbului internaţional de mărfuri ori bunuri sau al oricărei alte persoane care se află în posesia unor acte ori care deţine informaţii în legătură cu acestea. Acest control se va efectua cu emiterea unui alt ordin de control şi se desfăşoară o verificare prin contrapunere.

Organele vamale, în procesul efectuării controlului au mai multe *drepturi*. Unele sunt legate de *locul desfăşurării* procedurii, cum ar fi verificarea clădirilor, depozitelor şi altor încăperi, mijloace de transport destinate transportării de mărfuri, care au fost plasate sau urmează a fi plasate sub o destinaţie vamală. În acelaşi sens, pot sigila aceste edificii pentru a păstra siguranţa şi garanţia rezultatelor urmărite. Alte drepturi presupun *identificarea obiectului* controlat şi a actelor de apartenenţă. Astfel organul vamal poate primi sau ridica de la persoanele controlate unele date şi informaţii, documente ce necesită verificare sau să ceară administratorului persoanei supuse controlului efectuarea inventarierii mărfurilor şi a mijloacelor de transport. În special pot ridica de la persoanele auditate mărfuri sub orice formă necesare verificării care sunt pasibile de drepturile de import şi care nu au fost supuse total sau parţial procedurilor de vămuire şi/sau achitării drepturilor de import. Referitor la *asigurarea stingerii oricărei obligaţii vamale* ce poate apărea, se poate de solicitat de la persoana auditată depunerea unei garanţii bancare în măsură suficientă să asigure acoperirea unei eventuale apariţii a obligaţiei vamale.

În mod reciproc se stabilesc şi drepturile *persoanei auditate* care poate obţine, pe parcursul auditului postvămuire, informaţii despre faptele şi circumstanţele stabilite, cu respectarea legislaţiei în vigoare, beneficiind de o atitudine corectă şi imparţială din partea organelor vamale la efectuarea controlului. În caz că i se solicită, poate să prezinte organului vamal explicaţii referitoare la obiectul auditului, informaţii, date, documente sub orice formă care confirmă corectitudinea calculării şi achitării drepturilor de import, iar, dacă este în dezacord, să conteste, în modul stabilit de legislaţie, deciziile, acţiunile sau inacţiunile organelor vamale şi ale colaboratorilor vamali.

În scopul asigurării corectitudinii şi eficienţei controlului, indubitabil, persoana auditată este obligată să ţină evidenţa contabilă şi să asigure integritatea documentelor respective în conformitate cu cerinţele legislaţiei, iar la prima cerere, să prezinte în procesul auditului postvămuire, colaboratorilor vamali, mărfurile dobândite sau deţinute, informaţii, date, documente sub orice formă utile verificării. Este necesar să fie asigurat accesul liber în sediu, spaţii de producţie, în depozite şi alte încăperi, cu excepţia celor utilizate exclusiv în calitate de domiciliu şi reşedinţă, pentru inspectarea acestora, iar după desfăşurarea procedurii să asigure integritatea sigiliilor aplicate de către colaboratorii vamali. Condițiile de desfășurare a controlului vor fi asigurate de către persoana auditată, inclusiv prezența personalului pentru asistența calificată pe parcursul auditului, iar în caz că este în dezacord, în cel mult 15 zile calendaristice, poate argumenta cu prezentarea documentelor probatoare.

Pentru exercitarea auditului postvămuire, instituţiile şi persoanele implicate direct sau indirect în tranzacţii economice externe sunt obligate să prezinte gratuit organelor vamale toate documentele, datele şi informaţiile necesare care se referă la obiectul auditului postvămuire. Aceste date şi informaţii se transmit în formă scrisă sau pe orice suport material compatibil în termenul stabilit de organele vamale, care nu poate fi mai mic de 24 de ore din momentul solicitării.

Persoanele care desfăşoară tranzacţii economice externe sunt obligate să păstreze documentele aferente acestor operaţiuni, în scopul desfăşurării auditului postvămuire, pentru o perioadă de 5 ani calendaristici, care se calculează după cum urmează: în cazul mărfurilor puse în liberă circulaţie cu drepturi de import reduse sau zero, în funcţie de destinaţia lor finală – de la sfârşitul anului calendaristic în care ele încetează a mai fi supuse supravegherii vamale; în cazul mărfurilor puse în liberă circulaţie sau al mărfurilor declarate pentru export – de la sfârşitul anului calendaristic în care sunt acceptate declaraţiile de punere în liberă circulaţie sau cele de export; în cazul mărfurilor plasate sub orice destinaţie vamală – de la sfârşitul anului calendaristic în care destinaţia a fost încheiată.

Perioada de desfăşurare a auditului postvămuire nu trebuie să depăşească 2 luni de la data iniţierii auditului postvămuire. În cazuri întemeiate şi justificate documentar, termenul auditului postvămuire poate fi prelungit cu cel mult 4 luni sau sistarea auditului postvămuire.

Amintim că membrii echipei de control au atribuţii largi în vederea solicitării de la orice instituţie financiară (sucursală sau filiala acesteia) prin intermediul unei citaţii, prezentarea de informaţii, date, documente pe care le deţin referitoare la contul bancar al persoanei auditate şi la operaţiunile efectuate în acest cont pentru perioada (perioadele) supusă controlului. Instituţia financiară (sucursala sau filiala acesteia) în termen de 3 zile de la primirea citaţiei bancare va asigura colectarea informaţiilor, datelor şi documentelor solicitate şi le va prezenta organului vamal [2].

În situaţiile în care există indici că în spaţiile de producţie, depozitare, comercializare sau în mijloacele de transport se găsesc mărfuri pentru care nu s-au respectat reglementările vamale ori alte dispoziţii aplicabile, iar acţiunea de control nu poate fi finalizată, urmând a fi continuată în ziua lucrătoare următoare, spaţiile în cauză vor fi sigilate întocmindu-se „Procesul-verbal de sigilare/desigilare”.

Echipa de control are dreptul să ridice în scopul protejării ori evitării distrugerii documente, acte, înscrisuri, inclusiv electronice pe suport informatic, registre şi documente financiar-contabile sau orice element material care face dovada stabilirii obligaţiilor vamale rezultate din raporturile juridice cu autoritatea vamală, pe o perioadă de maximum 30 de zile.

Dovada ridicării documentelor o constituie Actul de ridicare/restituire de documente/ înscrisuri, întocmit de echipa de control, în care sunt specificate elementele necesare individualizării probei sau dovezii respective, precum şi menţiunea că acestea au fost ridicate potrivit dispoziţiilor legale, de către echipa de control vamal. Actul se întocmeşte în două exemplare şi se semnează de membrii echipei de control şi de reprezentantul entităţii controlate, un exemplar oferindu-i-se acestuia. La restituirea acestor documente, se va proceda în mod similar.

În cazuri temeinic justificate, determinate de necesitatea efectuării unor acţiuni de control în oficiile sau în spaţiile de depozitare a mărfurilor ori bunurilor situate în raza de competenţă a altui birou vamal, membrii echipei de control pot solicita prin Direcţia control ulterior realizarea acestor acţiuni de către o altă echipă de control din raza de competenţă a biroului vamal, sau pot solicita delegarea de competenţă.

Auditul postvămuire poate fi suspendat la decizia organelor vamale în cazul: intervenţiei unei forţe majore, constatată în modul stabilit; intentării unui proces judiciar care are importanţă pentru auditul postvămuire; solicitării motivate (întemeiate şi justificate documentar) a persoanei auditate, însă nu mai mult de 30 de zile.

La finalizarea controlului, persoana fizică sau reprezentantul persoanei juridice are obligaţia să dea o declaraţie scrisă, pe propria răspundere, din care să rezulte că au fost puse la dispoziţie membrilor echipei de control toate documentele şi informaţiile solicitate, care au legătură cu obiectul controlului. În declaraţie se va menţiona şi faptul că au fost restituite toate documentele solicitate şi puse la dispoziţie de persoana fizică sau reprezentantul persoanei juridice.

Activitatea de reverificare se realizează de către Direcţia control ulterior şi secţiile control ulterior în mod selectiv, atât în baza Programelor de activitate trimestriale, elaborate la nivel central, cât şi în baza activităţii proprii de analiză de risc, coordonată în prealabil cu Direcţia control ulterior sau la solicitarea declarantului.

În scopul realizării reverificării declaraţiilor vamale, subdiviziunile birourilor vamale emitente vor asigura transmiterea acestora la adresa subdiviziunilor, după validare, împreună cu setul de documente anexat la ele (numerotate, cusute şi sigilate în modul corespunzător). Restituirea declaraţiilor vamale se va efectua după reverificarea selectivă a acestora în termen de 30 de zile de la data recepţionării. Termenul reverificării declaraţiilor vamale poate fi prelungit în cazuri justificate de către şeful organului de control ulterior, cu cel mult 30 de zile [2].

În cazul depistării iregularităţilor sau încălcării legislaţiei vamale/fiscale, la finalizarea reverificării uneia sau mai multor declaraţii vamale, personalul desemnat cu atribuţii de efectuare a reverificării va întreprinde acţiuni de regularizare a situaţiei prin întocmirea unui proces-verbal de reverificare a declaraţiilor vamale şi, după caz, a deciziei de regularizare.

Procesul-verbal de reverificare a declaraţiilor vamale este un act procedural care se procesează conform procedurii stabilite la actul de audit postvămuire, în care se consemnează iregularităţile constatate, normele încălcate, vor indica valoarea obligaţiilor

vamale, în situaţiile în care s-a constatat apariţia acestora.

În cazul în care, pentru stabilirea situaţiei de fapt în procesul reverificării declaraţiei vamale sunt necesare date şi documente ce pot fi obţinute de la alte administraţii vamale, în baza acordurilor şi convenţiilor de cooperare vamală, colaboratorii desemnaţi ca fiind responsabili de reverificarea declaraţiilor vamale pot propune iniţierea unei cereri de asistenţă administrativă internaţională prin Direcţia control ulterior. Pentru declaraţiile la care există o asemenea cerere de asistenţă vamală sau de altă natură, necesară determinării stării de fapt, reverificarea declaraţiei vamale se va finaliza la primirea răspunsului de la instituţiile solicitate.

Organele vamale calculează obligaţiile vamale în baza rezultatelor auditului postvămuire, stabilind dacă acestea au fost constatate conform prevederilor legislaţiei. Organele vamale pot determina cuantumul obligaţiei vamale, precum şi decide asupra corectitudinii aplicării măsurilor de politică economică în baza informaţiilor de care dispun. În acest sens, se va urmări lipsa sau ţinerea neconformă a evidenţei contabile, neprezentarea integrală sau prezentarea parţială a documentelor luate la evidenţă şi rapoartele corespunzătoare precum şi un conţinut ce nu poate fi utilizat. În special, este important ca persoana auditată să fie prezentă la sediul juridic, în caz contrar, pot apărea dubii în privința actelor controlate.

Controlul ulterior implică întocmirea următoarelor acte de control, cum ar fi procese-verbale de examinare preliminară a rezultatelor auditului postvămuire şi de reverificare a declaraţiilor vamale, act de audit postvămuire, note de constatare şi prezentare, iar în fine se ia o decizie de regularizare [2]. Actelor emise în cadrul activităţii de control ulterior li se acordă numerele de ordine fracţionare în ordinea emiterii acestora, corespunzătoare registrelor de evidenţă a activităţii de control ulterior din gestiunea subdiviziunilor responsabile de această activitate. Numărătorul fracţiei indică asupra numărului controlului ulterior în cadrul căruia este emis documentul, iar numitorul indică numărul de ordine al documentului emis în cadrul acestui control. Data documentului trebuie să coincidă cu data emiterii acestuia.

După finalizarea auditului postvămuire, membrii echipei de control vor întocmi un dosar de audit postvămuire în care vor fi cusute, sigilate şi numerotate toate actele emise. Dosarul respectiv va fi arhivat de organul emitent pe un termen de 6 ani.

În cazul în care anumite mărfuri fac obiectul altor controale decât cele vamale, efectuate de către autorități competente altele decât cele vamale, acestea din urmă, în strânsă cooperare cu celelalte autorități în cauză, fac eforturi astfel încât, în măsura posibilului, să efectueze aceste controale în acelaşi timp şi loc cu controalele vamale, autoritățile vamale având un rol de coordonare în realizarea acestui lucru. Ca rezultat al auditului ulterior vămuirii, autoritățile vamale pot beneficia de o imagine mai amplă cu privire la tranzacţii pe o perioadă mai lungă de timp [6, p.381].

În cadrul controlului ulterior, ca și în cadrul altor forme de control, autoritățile vamale trebuie să reducă la minimum riscurile și să lupte împotriva fraudelor legate de intrarea, ieşirea, tranzitul, transferul, antrepozitarea şi destinația finală a mărfurilor, inclusiv traficul poştal.

Referinţe:

1. Codul vamal al Republicii Moldova nr. 1149-XIV din 20.07.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, ediție specială din 01.01.2007.

2. Ordinul Serviciului vamal nr. 63-O din 11.01.2013 cu privire la aprobarea Normelor metodologice privind realizarea controlului ulterior prin audit postvămuire şi reverificarea declaraţiilor vamale. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 18-21/54 din 25.01.2013.

3. Plan de integritate în domeniul de control ulterior (noiembrie a. 2014 – a. 2016), aprobat prin Ordinul Serviciului vamal nr. 472-O din 10.11.2014, http://customs.gov.md/index.php?id=282, accesat 25.02.2015.

4. Regulamentul (UE) nr. 952/2013 al Parlamentului European şi al Consiliului din 9 octombrie 2013 de stabilire a Codului vamal al Uniunii. În: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene,* 10.10.2013.

5. Moldovan A.T. *Drept vamal*. Bucureşti: C.H. Beck, 2006.

6. Erhan I., Cârnaț T. *Drept vamal comunitar*. Chișinău: Print-Caro SRL, 2011.

7. *Таможенное право: Учебник для студентов вузов, обучающихся по специальностям «Юриспруденция» и «Таможенное дело»* / Под. ред. М.М. Рассолова, Н.Д. Эриашвили, 5-е изд, перераб. и доп. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2010.

8. Халипов С.В. *Таможенное право*: *Учебник*. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: Зерцало-М, 2006.

Recenzent:
Teodor CÂRNAȚ,
doctor habilitat în drept, profesor universitar (USM)